

RAHVUSVAHELINE TRAUMA KÜSIMUSTIK (RTK)

RTK on lühike, lihtsalt sõnastatud küsimustik, mis keskendub PTSH ja K-PTSH põhikriteeriumitele ning on kergesti kasutatav. RTK töötati välja Maailma Terviseorganisatsiooni poolt loodud RHK-11 diagnostilistest juhistest lähtudes. RTK väljatöötamist ajendas eelkõige kliiniline otstarbekus ja lai rahvusvaheline kasutusvõimalus. RTK on vabalt kättesaadav. RTK küsimustiku arendamine jätkub.

DIAGNOOSIMISE ALGORITMID on järgmised:

PTSH. PTSH diagnoosimiseks on vaja, et leiaks kinnitust üks kahest sümptomist järgmistest klastritest: (1) siin ja praegu taaskogemine, (2) vältimine ja (3) käesolev ohutaju, ning lisaks vähemalt üks kriteerium funktsionaalse kahjustuse kriteeriumitest. Sümptomite või funktsionaalse kahjustuse kriteerium on täidetud kui skoor > 2.

K-PTSH. K-PTSH diagnoosimiseks on vaja, et leiaks kinnitust üks kahest sümptomist kolmest PTSH sümptomite klastrist (siin ja praegu taaskogemine, vältimine ja käesolev ohutaju) ja üks kahest sümptomist kolmest Eneseregulatsiooni häirituse (*Disturbance of Self-Organization*, DSO) klastrist: (1) emotsioonide düsregulatsioon, (2) negatiivne mina-pilt ja (3) häiritud suhted. Funktsionaalse kahjustuse kriteerium on täidetud, kui vähemalt üks funktsionaalse kahjustuse kriteerium on PTSH puhul ja üks DSO puhul leidnud kinnituse. Sümptomite või funktsionaalse kahjustuse kriteerium on täidetud kui skoor > 2.

Isik võib saada kas PTSH või K-PTSH diagnoosi, kuid mitte mõlemat. Kui inimene vastab K-PTSH kriteeriumitele, ei saa tal samal ajal diagnoosida PTSH-d.

Skoorimisjuhised leiate selle dokumendi viimaselt lehelt.

Mõõtvahendile viitamisel kasutage allikana:

Cloitre, M., Shevlin M., Brewin, C.R., Bisson, J.I., Roberts, N.P., Maercker, A., Karatzias, T., Hyland, P. (2018). The International Trauma Questionnaire: Development of a self-report measure of ICD-11 PTSD and Complex PTSD. *Acta Psychiatrica Scandinavica*. DOI: 10.1111/acps.12956

Muud olulised allikad:

Brewin, C. R., Cloitre, M., Hyland, P., Shevlin, M., Maercker, A., Bryant, R. A.,...Reed, G. M. (2017). A review of current evidence regarding the ICD-11 proposals for diagnosing PTSD and complex PTSD. *Clinical Psychology Review*, 58, 1-15. doi: 10.1016/j.cpr.2017.09.001.

Karatzias T., Shevlin M., Fyvie C., Hyland P., Efthymiadou E., Wilson D.,...Cloitre M. (2017). Evidence of distinct profiles of posttraumatic stress disorder (PTSD) and complex posttraumatic stress disorder (CPTSD) based on the new ICD-11 trauma questionnaire (ICD-TQ). *Journal of Affective Disorders*, 207, 181-187. <http://dx.doi.org/10.1016/j.jad.2016.09.032>

Hyland, P., Shevlin M., Brewin C.R., Cloitre M., Downes A.J., Jumbe, S.,...Roberts, N.P. (2017). Validation of post-traumatic stress disorder (PTSD) and complex PTSD using the International Trauma Questionnaire. *Acta Psychiatrica Scandinavica*. 136, 313-322. doi: 10.1111/acps.12771.

Shevlin, M., Hyland, P., Roberts, N. P., Bisson, J. I., Brewin C.R. & Cloitre M. (2018). A psychometric assessment of Disturbances in Self-Organization symptom indicators for ICD-11 Complex PTSD using the International Trauma Questionnaire, *European Journal of Psychotraumatology*, 9:1, DOI: 10.1080/20008198.2017.1419749

Eesti keelde tõlge: Kaia Kastepõld-Tõrs, Katrina Kalde, Inga Ignatieva, Marie Tombu (2020-2021)

RAHVUSVAHELINE TRAUMA KÜSIMUSTIK

Juhis täitmiseks: mõelge palun traumaatilisele kogemusele oma elus, mis häirib teid kõige enam.

Küsimustele vastates pidage seda kogemust silmas.

Kirjeldage lühidalt seda kogemust: _____

Millal see Teiega juhtus? Tõmmake sobivale vastusele ring ümber.

- a) Vähem kui 6 kuud tagasi
- b) 6-12 kuud tagasi
- c) 1-5 aastat tagasi
- d) 5-10 aastat tagasi
- e) 10-20 aastat tagasi
- f) Enam kui 20 aastat tagasi

Allpool on kirjas mõned probleemid, mida inimesed kogeavad pärast traumaatilisi või stressirohkeid elusündmuseid. Palun lugege hoolikalt igat väidet ning märkige vastusevariant, mis viitab, kui palju on see probleem Teid viimase kuu aja jooksul häirinud.

	Üldse mitte (0)	Vähesel määral (1)	Mõõdukalt (2)	Olulisel määral (3)	Väga tugevalt (4)
P1. Mul on esinenud häirivaid unenägusid, mis kordavad mingit osa juhtunust või on selgelt juhtunuga seotud.					
P2. Mul on esinenud tugevaid kujutluspilte või mälestusi, mille ajal tunnen nagu juhtunu korduks siin ja praegu.					
P3. Olen vältinud kogetud sündmusega seotud sisemisi meenutajaid (näiteks mõtted, tunded või kehalised aistingud).					
P4. Olen vältinud kogetud sündmusega seotud väliseid meenutajaid (näiteks inimesed, kohad, vestlused, asjad, tegevused või olukorrad).					
P5. Olen olnud ülitähelepanelik, ettevaatlik või ülivalvas.					
P6. Olen tundnud ennast närvilisena või ehmunud kergesti.					

Viimase kuu jooksul on ülalnimetatud probleemid:

P7. Mõjutanud minu suhteid või sotsiaalset elu.					
P8. Mõjutanud minu tööd või suutlikkust teha tööd.					
P9. Mõjutanud mõnda muud olulist osa minu elust, näiteks vanemaks olemist, koolitööd või mõnda muud tegevust.					

Allpool on kirjas mõned probleemid, mida inimesed kogevad pärast traumaatilisi või stressirohkeid elusündmuseid. Alljärgnevad küsimused puudutavad seda, kuidas Te tavaliselt ennast tunnete, kuidas Te tavaliselt endast mõtlete ja kuidas Te tavaliselt teiste inimestega läbi saate. Palun lugege hoolikalt igat väidet ning märkige vastusevariant, mis käib kõige rohkem Teie kohta.

Kui tõene on alljärgnev Teie kohta?

	Üldse mitte (0)	Vähesel määral (1)	Mõõdukalt (2)	Olulisel määral (3)	Väga tugevalt (4)
K1. Kui ma olen endast väljas, siis läheb mul palju aega, et rahuneda.					
K2. Ma tunnen end tuimana või emotsionaalselt välja lülitununa.					
K3. Ma tunnen end läbikukkununa.					
K4. Ma tunnen end väärtusetuna.					
K5. Ma tunnen end teistest inimestest eraldatuna või äralõigatuna.					
K6. Minu jaoks on raske püsida inimestega emotsionaalselt lähedases suhtes.					

Ülalmainitud tunnete ja uskumustega seonduvad probleemid on viimase kuu aja jooksul:

K7. Tekitanud muresid või kannatusi minu suhetes või sotsiaalse elus.					
K8. Mõjutanud minu tööd või suutlikkust teha tööd.					
K9. Mõjutanud mõnda muud olulist osa minu elust, näiteks vanemaks olemist, koolitööd või mõnda muud tegevust.					

SKOORIMINE

1. Diagnostiline skoorimine PTSH ja K-PTSH hindamiseks

Post-traumaatiline stressihäire (PTSH)

Kui P1 või P2 > 2 Siin ja praegu taaskogemise kriteerium (TK_dg) on täidetud

Kui P3 või P4 > 2 Vältimise kriteerium (Vä_dg) on täidetud

Kui P5 või P6 > 2 Käesoleva ohu taju kriteerium (OT_dg) on täidetud

JA

Vähemalt üks väidetest P7, P8, või P9 > 2 PTSH funktsioneerimise kahjustuse kriteerium (PTSH_FK) on täidetud

Kui „TK_dg“ JA „Vä_dg“ JA „OT_dg“ JA „PTSH_FK“ kriteeriumid on täidetud, on PTSH kriteeriumid täidetud.

Kompleks-post-traumaatiline stressihäire (K-PTSH)

Kui K1 või K2 > 2 Emotsioonide düsregulatsiooni kriteerium (ED_dg) on täidetud

Kui K3 või K4 > 2 Negatiivse mina-pildi kriteerium (NMp_dg) on täidetud

Kui K5 või K6 > 2 Häiritud suhete kriteerium (HSu_dg) on täidetud

JA

Vähemalt üks väidetest K7, K8, või K9 > 2 eneseregulatsiooni häirituse funktsionaalse kahjustuse kriteerium (DSO_FK) on täidetud

Kui „ED_dg“ JA „NMp_dg“ JA „HSu_dg“ JA „DSO_FK“ kriteeriumid on täidetud, on DSO kriteerium täidetud.

PTSH diagnoositakse kui PTSH kriteeriumid on täidetud, kuid DSO omad mitte.

K-PTSH diagnoositakse kui mõlemad, nii PTSH kui DSO kriteeriumid on täidetud.

Kui PTSH kriteerium ei ole täidetud, aga DSO kriteerium on, siis häiret ei diagnoosita.

2. Dimensionaalne skoorimine

Skoorid arvutatakse iga PTSH ja K-PTSH sümptomirühma kohta ja summeeritakse PTSH ja DSO skoorideks.

PTSH

Liida vastuste skoorid väidetele P1 ja P2 = Siin ja praegu taaskogemine (TK)

Liida vastuste skoorid väidetele P3 ja P4 = Vältimine (Vä)

Liida vastuste skoorid väidetele P3 ja P4 = Käesolev ohutaju (OT)

PTSH skoor = TK + Vä + OT

DSO

Liida vastuste skoorid väidetele K1 ja K2 = Emotsioonide düsregulatsioon (ED)

Liida vastuste skoorid väidetele K3 ja K4 = Negatiivne mina-pilt (NMp)

Liida vastuste skoorid väidetele K5 ja K6 = Häiritud suhted (HSu)

DSO skoor = ED + NMp + HSu

Eesti keelde tõlge: Kaia Kastepõld-Tõrs, Katrina Kalde, Inga Ignatieva, Marie Tombu (2020-2021)